

LREL19 Náboženství a kultura východní Asie I.

Realizace: akademický rok 2016/2017, ZS
Garant: PhDr. Ľubica Obuchová

Rozsah: 2/1 Kv
Kredity: 2

Anotace

Přednáška i seminář se zaměřují především na náboženství a kulturu tzv. „čínského světa“ a konfuciánského okruhu, tj. Dálného východu a asijsko-pacifické oblasti. Důraz je kladen na původní náboženské představy (konfuciánství, čínské lidové náboženství, japonský šintoismus, korejský a mandžuský šamanismus, přírodní náboženství jižní Číny a Vietnamu), které dodnes ovlivňují duchovní život celé východní a jihovýchodní Asie. Jednotlivé náboženské a myšlenkové představy jsou prezentovány nejen z hlediska historického a religionistického, ale též z pohledu křesťanských misio-nářů. V návazném kurzu LREL20 Náboženství a kultura východní Asie II. se pozornost obrací též na importovaná náboženství.

Kurz má studentům pomoci orientovat se v bohaté kultuře východní Asie nejen z pohledu náboženského, ale též z hlediska etnolingvistického a sociálněpolitického. Soustředí se především na ty prvky, které jsou celé oblasti společné a mj. ovlivňují sociální adaptaci východoasijských migrantů u nás a ve světě.

Na kurz navazují předměty

Úspěšné ukončení tohoto semestru je podmínkou pro zápis do kurzu LREL20 Náboženství a kultura východní Asie II., jenž ukončuje souborná zkouška z učiva obou semestrů.

Absolvování tohoto kurzu je rovněž podmínkou pro zapsání do kurzu LREL81 Křesťanství ve východní Asii a LREL69 Východoasijské konfuciánství – rozbor textů.

Požadavky ke zkoušce

V průběhu semestru studenti čtou krátké texty (ukázky z překladové literatury rozesílané prostřednictvím e-mailů), týkající se právě probíraných témat, o nichž se diskutuje na hodinách. Semestr je ukončen kolokviem.

K získání zápočtu je kromě aktivní přítomnosti na seminářích nutná i aktivní účast v závěrečné diskusi, založené na četbě předepsaných textů (podobně jako na seminářích), v nichž studenti hledají aplikace z oblasti čínské mytologie, náboženství a etiky:

1. Kapitoly 42-44, v: Wu Ting-c': *Literáti a mandaríni. Neoficiální kronika konfuciánů*. Votobia, Olomouc 1995, s. 507-542.
2. Snacha Siang-lin, v: Lu Sün: *Tápání*. SNKLHU, Praha 1954, s. 17-35.
3. Konfucius hladoví, v: Kuo Mo-žo: *Návrat Starého Mistra a jiné povídky*. SNKLU, Praha 1961, s. 42-48.
4. Konfucius a chlapec Siang Tchuo, v: Hrdličková, Věna: *Nejkrásnější čínské příběhy*. Portál, Praha 2005, s. 51-53.

Sylabus

1. Prehistorická náboženství (období orální kultury)

- kulty přírodních božstev, věštění ze zvířecích kostí
- teorie jin a jang
- složení materiálního i nemateriálního světa z pěti základních prvků

2. Kult předků

- patriarchální, patrilinéární a patrilokální uspořádání společnosti
- propojení světa živých a mrtvých
- význam rodiny, dědická pravidla, rodové knihy/rodinné kroniky
- odraz v moderní době

3. Šamanismus

- „klasická oblast“ působení šamanů, původ slova (tunguzsko-mandžuské jazyky)
- korejský a mongolský šamanismus – „dělba práce“ šamanů a šamanek
- jihočínský šamanismus a přírodní náboženství
- japonský šintoismus

4. Mytologie

- stvoření světa a lidských bytostí: demiurg Pchan-ku (Svinutá starověkost)
- čínská představa o uspořádání světa, teorie Říše středu a Podnebesí

5. Konfucianství

- cesta vzdělanců, uctívání vědomostí a učitelů, psaná kulturní tradice (*wen*)
- Konfucius, Mencius, Sün-c'
- základní principy (lidskost, ctnostná vláda, správné chování), 5 základních vztahů, 4 vrstvy čínské společnosti
- kanonizace konfucianství za dynastie Chan, klasické knihy
- vznik byrokracie, meritokracie
- konfucianství ve 20. století, bostonská škola, teorie asijských hodnot

6. Lidové náboženství a rituály

- synkretické rysy, soužití božstev různých náboženství nejstarších i moderních dob
- důraz na blaho přinášející prvky, magie napodobování
- obřady kalendářního cyklu a zemědělské svátky
- přechodové rituály (životní cyklus a rodinné svátky)

Literatura (výběr)

Překlady nábožensko-filozofických děl

Čchü Jüan: *Z Čchuských písní*. Přel. J. Vochala. BB art, Praha 2004.

Hovory Konfuciovy. Přel. V. Lesný a J. Průšek. Jan Laichter, Praha 1940.

Hrdličková, Věna: *Moudrost staré Číny*. Portál, Praha 2002.

Hrdličková, Věna: *Nejkrásnější čínské příběhy*. Portál, Praha 2005.

Chan Fej-c' 1, 2. Překlad a komentáře Lukáš Zádrapa. Academia, Praha 2011–2013.

I-ťing, Kniha proměn. Přel. O. Král. Maxima, Praha 1995, 1996, 2000, 2001, 2008.

Konfucius, Mencius, Sün-c': *A riekol majster...* Z klasických knih konfucianstva. Přel. M. Čarnogurská. Tatran, Bratislava 1990.

Konfucius: *Rozhovory a výroky*. Přel. M. Čarnogurská. Slovenský Tatran, Bratislava 2002.

Konfucius: *Rozpravy*. Mladá Fronta, Praha 1995.

Příběhy dračích císařů. Mýty staré Číny. Sesbírali Čou Mej-žu, Ču Wej-chua, převyprávěl V. Ferko. Orbis Pictus Istropolitana, Bratislava 1993.

Sün-c': *Mistr Sun o válečném umění*. Přel. O. Král. Votobia, Olomouc 1995.

Vochala, Jaromír: *Konfucius v zrcadle sebraných výroků*. Academia, Praha 2009.

Wang Čchung: *Kritická pojednání (Lun-cheng)*. Přel. T. Pokora. Academia, Praha 1971.

Studijní literatura

- Boháčková, Libuše – Winkelhöferová, Vlasta: *Vějíř a meč. Kapitoly z dějin japonské kultury*. Praha, Panorama 1987.
- Bondy, Egon: *Čínská filosofie. Poznámky k dějinám filosofie*. Přel. M. Hála. 2. díl. Vokno, Praha 1993.
- Böttger, Walter: *Kultura ve staré Číně*. Přel. Z. Černá. Panorama, Praha 1984.
- Byron Earhart, H.: *Náboženství Japonska. Mnoho tradic na jedné svaté cestě*. Přel. R. Heřman. Prostor, Praha 1998.
- Cheng, Anne: *Dějiny čínského myšlení*. Přel. H. Beguivinová. DharmaGaia, Praha 2006.
- Dawson, Raymond: *Konfucius*. Přel. S. Pošustová-Menšíková. Odeon – Argo, Praha 1994.
- Eckert, Carter J. – Lee, Ki-baik – Lew, Young Ick – Robinson, Michael – Wagner, Edward W.: *Dějiny Koreje*. [Dějiny států] Přel. M. Bušková, Š. Horáková, M. Löwensteinová. Nakladatelství Lidové noviny, Praha 2001.
- Fairbank, John King: *Dějiny Číny* [Dějiny států]. Přel. M. Hála, J. Hollanová, O. Lomová. Nakladatelství Lidové noviny, Praha 1998.
- Hooblerovi, Thomas a Dorothy: *Konfucianismus*. Přel. P. Jeřábková. Nakladatelství Lidové noviny, Praha 1997.
- Kalvodová, Dana: *Asijské divadlo na konci milénia*. Academia, Praha 2003.
- Kalvodová, Dana, ed.: *Divadelné kultúry východu*. Tatran, Bratislava 1987.
- Kamenarovic, Ivan P.: *Klasická Čína*. Lidové noviny, Praha 2001.
- Knotková-Čapková, B. (ed.): *Základy asijských náboženství I., II.*. Carolinum, Praha 2004, 2005.
- Kolmaš, Josef: *Pojednání o věcech čínských*. Vyšehrad, Praha 2015.
- Král, Oldřich – Střeleček, Jaromír: *Úvod do čínské filosofie, I. Historie a texty*. Univerzita Karlova, Praha 1971.
- Král, Oldřich: *Čínská filosofie. Pohled z dějin*. Maxima, Lásenice 2005.
- Kulturní tradice Dálného východu*. Odeon, Praha 1980.
- Liščák, Vladimír: *Konfucianství od počátků do současnosti*. Academia, Praha 2013
- Malina, Jaroslav: *První císař: Tvůrce Číny a osmého divu světa*. Nadace Universitas Masarykiana, Brno 1994.
- Obuchová, Lubica: *Čínské symboly*. Grada, Praha 2000.
- Olivová, Lucie a kol.: *Zkouškový systém na Dálném východě*. ČOS, Praha 2002.
- Olivová, Lucie: *Tradiční čínská architektura*. Dokořán, Praha 2008.
- Overmyer, Daniel L.: *Náboženství Číny. Svět jako živý organismus*. Přel. L. Andová. Prostor, Praha 1998.
- Pokora, Timoteus: *Čchin Š' Chuang-ti*. Orbis, Praha 1967.
- Prameny života. Obraz člověka a světa ve starých kulturách*. Vyšehrad, Praha 1982.
- Reischauer, Edwin O. – Craig, Albert M.: *Dějiny Japonska*. [Dějiny států] Přel. D. Labus, J. Sýkora. Nakladatelství Lidové noviny, Praha 2000.
- Scarpari, Maurizio: *Starověká Čína. Čínská civilizace od počátků k dynastii Tchang*. Rebo Productions, Dobřežovice 2000.
- Střeleček, Jaromír: *Čínská filosofie. Stručný přehled*. SPN, Praha 1969.
- Vasiljevová, Zdeňka: *Dějiny Japonska*. Praha, Svoboda 1986.
- Wilhelm, Helmut: *Společnost a stát v Číně: k dějinám světové říše*. Svoboda, Praha 1969.
- Winkelhöferová, Vlasta – Löwensteinová, Miriam: *Encyklopedie mytologie Japonska a Koreje*. Libri, Praha 2006.